

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

С.І. Колосок, к.е.н., ст. викладач

Н.М. Кравченко, студентка гр. М.мз-31с

Сумський державний університет

У роботі проведено дослідження основних підходів до аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Виявлені основні фактори аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Розглядається необхідність удосконалення методологічних підходів аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з метою збільшення виробництва продукції та підвищення їх рентабельності.

Актуальність дослідження господарської діяльності підприємств невпинно зростає у зв'язку з необхідністю контролю та аналізу виробничих процесів, діагностики фінансово-господарського стану підприємств. Особливо вагомого значення вивчення підходів до проведення економічного аналізу набуває для підприємств агропромислового комплексу. Слід відмітити, що не існує усталених організаційних та методологічних підходів до здійснення аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Окремі питання організації та проведення економічного аналізу підприємств у своїх роботах досліджували такі українські та російські вчені як: Білик М.С., Бутко А.Д., Загородній А.Г., Івахненко В.М., Каракоз І.І., Кіндрацька Г.І., Савицька Г.В., Самборський В.І., Стецюк Л.С., Чумаченко М.Г. Проте, питання організації аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з метою збільшення виробництва продукції та підвищення рентабельності на сьогодні залишається відкритим та потребує додаткового вивчення.

Для того, щоб аналіз господарської діяльності дійсно став інструментом прийняття управлінських рішень, сільськогосподарським підприємствам слід використовувати методологічні підходи, які будуть враховувати певні аспекти. Насамперед слід пам'ятати, що аналіз господарської діяльності має здійснюватися у відповідності з визначеними правилами та принципами. Тільки такий підхід забезпечить користь при прийнятті управлінських рішень.

Велика роль в забезпеченні ефективності та корисності аналізу господарської діяльності для підприємства, в тому числі і сільськогосподарського, відводиться раціональній

організації роботи з здійснення аналізу. Проведені дослідження показують, що на сьогоднішній день аналіз господарської діяльності підприємств АПК в більшості випадків проводять лише співробітники планово-економічних відділів. Недоліками такого підходу є те, що результати аналізу господарської діяльності в такому випадку будуть поверхневими, та зводиться лише до порівняння фактично отриманих результатів діяльності з плановими (або ж – з показниками минулих років). За такого підходу також не проводиться факторний аналіз та дослідження причинно-наслідкових зв'язків.

Звичайно створення аналітичного відділу або розширення штату працівників планово-економічного відділу могло б вирішити цю проблему. Але в такому разі буде порушено один з принципів здійснення аналізу господарської діяльності на підприємстві, який полягає в ефективності проведення аналізу, так як збільшення чисельності працівників призведе до додаткових витрат підприємства на обладнання робочих місць та заробітну плату.

Питання щодо планування аналітичної роботи на сьогодні залишається спірним і серед вчених-аналітиків. Так, Болух М.А., Бурчевський В.З. вважають, що спочатку необхідно скласти план, а потім програму аналізу, Каракоз І.І. пропонує на основі попередньо складеної програми аналізу розробляти план аналітичної роботи, Кіндрацька Г.І., Долинський В.П. взагалі ототожнюють ці два поняття. Вважаємо, що планово-економічним відділом спочатку повинен бути розроблений комплексний план проведення аналізу господарської діяльності підприємства на рік з обов'язковим зазначенням строків виконання аналітичної роботи. А вже програма здійснення аналізу повинна бути розроблена для кожного напрямку аналітичної роботи і, так як ці напрямки згідно запропонованої схеми організації аналізу господарської діяльності розподілені між відділами підприємства, то це і будуть програми аналітичної роботи для відділів підприємства.

Методичне забезпечення аналітичної роботи полягає в розробці планово-економічним відділом системи аналітичних таблиць, алгоритмів їх заповнення, методичних вказівок, за допомогою яких учасники аналізу господарської діяльності зможуть здійснювати цей процес. Аналітичні таблиці повинні бути зрозумілими, зручними в використанні, легко консолідуватися.

Під час проведення аналізу, за покладеним на нього напрямком, кожен з відділів підприємства повинен використовувати певні методи. Для полегшення вибору методів аналізу господарської діяльності для кожного відділу за напрямками аналізу було розроблено систему методів, яка найкращим чином підходить для аналізу певної групи показників (Додаток Г). Більшість із них відноситься до статистичних методів та прийомів здійснення економічного аналізу.

Фактори аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств

Фактори	Позитивний риси фактора при аналізі	Негативний вплив фактора при аналізі	Напрями аналізу господарської діяльності, викликана даним фактором
Земля	Не піддається зносу. Збільшується ефективність при раціональному використанні. Універсальність використання (за допомогою цього основного засобу можна виробляти декілька видів продукції)	Не можливо точно визначити економічну ефективність та виробничу потужність	Виявлення резервів підвищення ефективності використання земельних ресурсів, земельних ділянок, використання яких не є рентабельним. Врахування термінів дії договорів оренди земельних ділянок та перспективи їх продовження.
Живі організми, як засіб виробництва	Можливість селекційного виведення нових порід та сортів	Залежність процесу відтворення від природних факторів	Врахування не лише економічних, але й біологічних, хімічних та фізичних законів.
Природно-кліматичні умови сільськогосподарського виробництва	Отримані в оптимальній кількості забезпечують приріст врожайності	Можуть призвести до загибелі або часткової втрати врожаю	Результати роботи поточного року необхідно порівнювати з середніми результатами 3-5 років. Досягнення зіставлення даних про урожайність, виходячи з маси 1000 зерен
Сезонність виробництва	Можливість збирання врожаю овочевих культур декілька разів на рік	Низька ліквідність сільськогосподарських підприємств в червні-липні	Слід враховувати при аналізі забезпеченості та використання основних засобів, матеріальних та фінансових ресурсів.
Тривалий період виробництва	-	Низька оборотність активів. Більшість показників результатів діяльності можна отримати тільки в кінці року.	Здійснення протягом року аналізу виконання плану агротехнічних операцій, відхилення від нормативних затрат на одиницю продукції. Затримка з факторним аналізом урожайності, структури посівних площ сільськогосподарських культур, як основних факторів збільшення обсягів виробництва продукції, відтермінує отримання додаткових прибутків від виявлених резервів на два роки.

Врахування особливостей аналізу господарської діяльності підприємств має важливе значення при пошуку резервів збільшення обсягів виробництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук, В. Г. Економіка аграрних підприємств : Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В.Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 528 с.
2. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / за ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 384 с.
3. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.:ИНФРА-М, 2009. – 536 с.

Матеріали надійшли 30 серпня 2014 р.